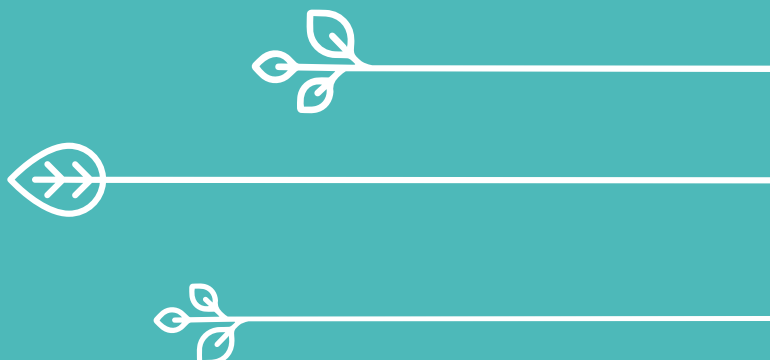

DemNet

OBČANSKÁ SHROMÁŽDĚNÍ:

Případové studie ilustrující jak občanská shromáždění
příspívají ke kvalitě rozhodování

OBČANSKÉ SHROMÁŽDĚNÍ:

inovativní nástroj obnovy demokracie a dialogu

Občanské shromáždění je jedním z nástrojů participativní demokracie. Spojuje a rozvíjí výhody dalších participativních nástrojů (např. veřejných slyšení či referend).

Metoda občanského shromáždění nabízí nový způsob dialogu a spolupráce mezi občany samotnými a mezi občany a rozhodovacími orgány a může pomoci obnovit důvěru občanů v demokracii.

Občanské shromáždění je náhodně vybraná reprezentativní skupina (obvykle 40-150 osob) členů dané komunity (obce, země, regionu), vybraná náhodně na základě určitých základních demografických charakteristik (pohlaví, věková skupina, vzdělání, místo bydliště).

Účastníci shromáždění formulují různé návrhy pro osoby s rozhodovací pravomocí k předem definovanému problému, čímž přispívají k formování místní politiky.

Příprava a vedení občanského shromáždění je složitý proces, který trvá několik měsíců. Samotné shromáždění běží několik víkendů, nejméně však dva nebo tři.

Během občanského shromáždění se účastníci nejprve seznámí s daným problémem, konzultují své otázky s odborníky a zjistí fakta, vyslechnou názory různých zúčastněných stran a poté s pomocí zkušených a vyškolených facilitátorů zvažují různé možnosti v rámci deliberativního jednání, vzájemně si naslouchají a formulují své společné návrhy pro rozhodovací orgány.

Metoda občanského shromáždění se úspěšně používá ve stále větším počtu zemí, **a to jak na místní, tak na národní úrovni.**

Přínos občanských shromáždění

- ▶ Zvyšuje *legimititu* politických rozhodnutí.
- ▶ Může také poskytnout řešení kontroverzních otázek, *kde dochází ke střetu zájmů*, protože vytváří konstruktivní fórum pro diskusi o otázkách, které se týkají komunity, a to zapojením zúčastněných stran (např. Irsko – diskuze o regulaci potratů, Spojené království – diskuze o brexitu, Francie – diskuze o změně klimatu po protestech žlutých vest, ale byla to také metoda, kterou občané v Dublinu použili k diskusi o reformě městské správy a Kodaň k diskusi o tom, jak naplánovat největší infrastrukturní projekt města s ohledem na názory jeho obyvatel).
- ▶ Občané a odborníci se během fáze učení a diskuse učí vzájemnému porozumění. Samotný proces *podporuje vzájemné porozumění*, solidaritu a spolupráci tím, že vyjasňuje a případně mění jejich názory.
- ▶ Členové občanského shromáždění formulují své návrhy společně jako skupina.
- ▶ Rozhodovací orgán se může poučit přímo z vlastních zkušeností občanů a získat přehled o tom, kde se nachází společenská shoda v dané otázce, a to *díky vhodným informacím*.
- ▶ Významná událost, která může zvýšit povědomí o dané problematice.

Brusel:

průběžná diskuze ohledně změny klimatu

Místo: Brusel, Belgie

Počet osob: 100

Datum zahájení: únor 2023

Délka: od 3. února 2023

Téma: Způsoby zmírnění změny klimatu
a přizpůsobení se jí

*Záplavy, vlny veder, sucha... pokud vám to uniklo, důsledky změny klimatu jsou již tady a narušují náš životní styl a zvyky... říká webová stránka první stálé světové konference o klimatu, která zahájila svou činnost 3. února 2023 v Bruselu. **Assemblée citoyenne pour le climat** se 100 členy vybranými náhodně se chce stát stálým společníkem a tvůrcem místní klimatické politiky. Tvůrci rozhodnutí doufají, že jim pomůže s podporou většiny občanů přijímat rychlá a účinná rozhodnutí, která pomohou městu přizpůsobit se měnícím se podmínkám a zajistí, že Brusel zůstane příjemným a obyvatelným místem pro život i v příštích desetiletích. Kromě konkrétních návrhů je důležitým přínosem občanského shromáždění i to, že vzhledem k tomu, že se jeho složení každoročně mění, bude v něm každý rok stále více občanů Bruselu, kteří se nějakým způsobem podíleli na řešení problémů v oblasti klimatu. Je důležité zdůraznit, že ačkoli se v posledních letech jednalo o několik občanských shromáždění k problematice změny klimatu po celém světě, vždy se jednalo o dočasná setkání.*

Jak to šlo?

Nejedná se o jediné setkání, ale o řadu setkání, která na sebe úzce navazují. Na každém setkání se v Bruselu sejde 100 náhodně vybraných občanů, kteří budou diskutovat a doporučovat konkrétní klimatické otázky. Aby byl výběr reprezentativní pro obyvatele Bruselu, je založen na pohlaví, věkové skupině, místě bydliště a socioekonomickém statusu. Kromě toho, že jsou občane zdrojem doporučení, se také aktivně podílejí na monitorování vývoje. Součástí modelu je desetičlenný výbor, který má na starosti kontrolu toho, jak politici s doporučeními nakládají.

V rámci příprav prvního občanského shromáždění v listopadu 2022 bylo osloveno 10 000 náhodně vybraných obyvatel města. Z těch, kteří se přihlásili, organizátoři vylosovali 100 osob, které ve shromáždění zasedly v období od dubna do května 2023.

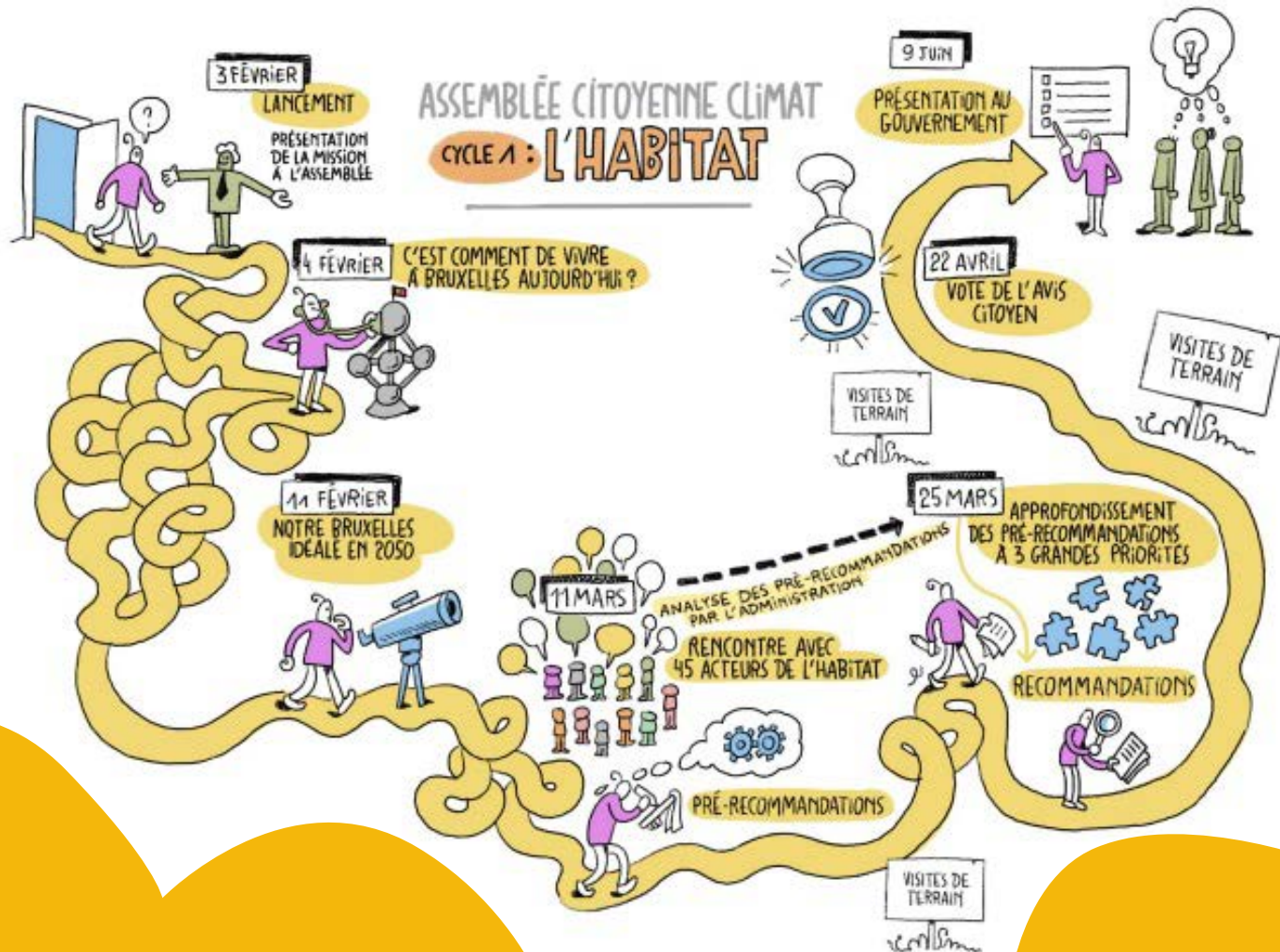
Téma prvního setkání ("Jak by se mělo bydlení proměnit do roku 2050?") stanovila vláda, ale pokaždé poté bude o tématu dalších setkání rozhodovat skupina 25 osob náhodně vybraných z předchozího shromáždění. Tímto způsobem si členové shromáždění fakticky předávali štafetu z jednoho na druhé, čímž byla zajištěna kontinuita a hladký průběh. Bylo dohodnuto, že téma na pořadu shromáždění by se mělo týkat změny klimatu. To však dává občanům poměrně velkou volnost, neboť jak víme, klimatická krize je neoddělitelně spjata s nerovnostmi, historií, ekonomikou a mnoha dalšími otázkami.

Jaká doporučení byla vydána?

Tato doporučení členové shromáždění oficiálně předloží státnímu tajemníkovi pro ekologii, energetiku a demokratickou účast Alainu Marronovi. Tato doporučení zahrnovala:

- podporovat kolektivní řešení bydlení a sdílení majetku s cílem snížit výdaje a spotřebu;
- průběžnou ochranu budov, aby se zabránilo rozsáhlým rekonstrukcím a demolicím;
- vyzvat k transformaci stavebnictví, které je velkým producentem emisí;
- povzbudit občany k uvědomělému chování v oblasti klimatu, aby se celá populace mohla podílet na společném úsilí o ochranu klimatu;
- upřednostnit ochranu přírody před výstavbou nových budov, a to navzdory krizi bydlení;

Co se dělo s doporučeními?

Bruselské shromáždění pro klima je v úzké spolupráci s vládou a státní správou – zavazuje se přezkoumávat všechny předložené návrhy a transparentně o nich informovat. Tři měsíce po obdržení doporučení musí vláda předložit úvodní zprávu a po roce závěrečné hodnocení. V případě, že doporučení nebudou realizována, bude muset vláda své rozhodnutí podrobně zdůvodnit.

Teprve čas ukáže, nakolik přesně může nyní zavedený participační nástroj přispět ke kvalitě a efektivitě rozhodování, ale už to, že bylo zřízeno první stálé občanské shromáždění, je velkým krokem. Jak uvedl Jean-Pascal van Ypersele z Katolické univerzity v Lovani (UCLouvain) a kandidát na předsednictví Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC), říká: "Stálým občanským shro-

mážděním dává Brusel příklad vládám na celém světě."

V Belgii dosáhla účast v posledních letech nové úrovně. Radikální změny ve společnosti vyvolala neschopnost sestavit vládu po celých 541 dní od voleb v roce 2010. Tato politická setrvačnost

dala vzniknout hnutí G1000 za větší participaci, ale tím proces neskončil. Zpočátku bylo považováno za velký krok vpřed, že politici naslouchají občanům v konkrétních otázkách. Nyní je však jasné, že shromáždění má v Belgii budoucnost, pokud se stane nedílnou součástí rozhodovacího procesu a politické kultury a pokud budou mít návrhy občanů skutečný dopad.

Další informace:

<https://www.buergerrat.de/en/news/permanent-climate-assembly-in-brussels/>

<https://www.assemblee.brussels/?lang=en>

Fotografie ze shromáždění od
@Bryapro Photography

Zdroj tematických snímků: *Pexels*

Érd:

maďarská obec, která se rozhodla s pomocí svých občanů transformovat se ze satelitního města na město vhodné k životu

Místo: Érd, Maďarsko

Počet osob: 50 občanů Veszprému

Datum zahájení: 11.-12. června a 25.-26. června 2022

Délka: dva víkendy (čtyři dny)

Téma: Jak proměnit Érd ze spícího města v zelené živé město

V posledních třech desetiletích byl Érd jednou z nejdynamičtěji se rozvíjejících obcí v Maďarsku, co se týče počtu obyvatel. To s sebou přineslo řadu problémů a stále více obyvatel má pocit, že je pro obec stále obtížnější držet krok s růstem poptávky po místní infrastruktuře a službách. V reakci na to se zastupitelstvo rozhodlo svolat občanské shromáždění. Shromáždění, které naplánovala a zprostředkovala společnost DemNet, doufalo, že pomůže informovat místní obyvatele o možnostech a rámcích pro chod a rozvoj obce a že podněty členů shromáždění napoví, jaké jsou priority obyvatel Érd pro rozvoj obce.

Jak to šlo?

V dubnu 2022 si obec Érd vyžádala adresy 10 000 náhodně vybraných obyvatel Érd z registru obyvatel ministerstva vnitra. V květnu jim byla zaslána pozvánka na občanské shromáždění. Z těch, kteří se přihlásili, DemNet pomocí softwaru vylosoval 50 osob (a 6 náhradníků). Software kromě náhodnosti zohlednil demografické údaje žadatelů (věková skupina, pohlaví, vzdělání, místo bydliště ve městě)

a vygeneroval šest rovnocenných seznamů, z nichž každý obsahoval údaje 50 možných účastníků občanského shromáždění. Z těchto seznamů organizátoři nakonec pomocí hodu kostkou vybrali jednu skupinu a telefonicky oznámili účastníkům, že jsou členy prvního komunitního setkání v Érdu.

Významnou roli v procesu sehrály také občanské organizace, nezávislí odborníci a zástupci soukromého sektoru, ale také organizace a skupiny zabývající se aglomerací, otázkami životního prostředí nebo otázkami zlepšujícími kvalitu života obyvatel Érdu, které byly ochotny přispět svými nápady k přípravě shromáždění na základě veřejné výzvy.

Po konzultacích s odborníky a dalšími zúčastněnými stranami se členové občanského shromáždění poradili s pomocí vyškolených facilitátorů a předložili obci řadu doporučení.

Jaká doporučení byla vydána?

- ▶ Přehodnoťte systém silnic, aby podporoval cyklistiku.
- ▶ Podnikněte kroky k přilákání ekologických firem do Érdu.
- ▶ Pro efektivnější využívání vody by měla být celá oblast Érd prověřena a měl by být vybudován vhodný systém pro zachytávání dešťové vody.
- ▶ Vytvářejte dílčí centra ve městě a budujte komunitu.

- ◀ Výrazně zvýšte podíl městské zeleně.
- ◀ Město by mělo rozvíjet a obnovovat místní atraktivitu, a tím podpořit cestovní ruch ve městě.
- ◀ Komplexní přehodnocení a zlepšení centrálního parkovacího systému v Érdu.

Co se stalo s doporučeními?

Obec Érd uvedla, že hodlá tyto podněty zohlednit při rozvoji obce. Rok po občanském shromáždění pozvalo vedení města členy shromáždění, aby jim podalo zprávu o plnění doporučení a o dopadu práce shromáždění na chod obce. Vedení města rovněž uvedlo, že v budoucnu plánuje uspořádat další občanské shromáždění.

Další informace:

<https://demnet.hu/en/reports/roads-and-routes-for-relief-how-can-we-transform-erd-from-a-commuting-town-into-a-vibrant-green-city-report-on-the-erd-citizens-assembly-2022/>

<https://www.erd.hu/gazdasagfejlesztes/erd-kozossegi-gyules>

<https://demnet.hu/hirek/erdi-kozossegi-gyules-masfel-ev-utan/>

Fotografie: Podlussány Máté / DemNet

Francie:

debata o legalizaci eutanazie

Místo: Francie

Počet osob: 185

Datum zahájení: 9. prosince 2022 – 2. dubna 2023.

Délka: čtyři měsíce

Téma: eutanazie

Francouzský prezident Emmanuel Macron oznámil, že 13. září 2022 se uskuteční celonárodní setkání, jehož cílem bude odpovědět na otázku: *"Je rámec péče v závěru života vhodný pro různé životní situace, nebo je třeba provést změny?"*

Ve Francii eutanazii upravují dva zákony: zákon o právech pacientů z roku 2005 a zákon Clayes-Léonetti z 2. února 2016, který se zaměřuje konkrétně na práva pacientů na konci života. Ten sice eutanazii nepovoluje, ale nevyléčitelně nemocným pacientům dává právo na "hlubokou a nepřetržitou sedaci", tj. anestezii, a to až do smrti.

V posledních letech se aktivisté za lidská práva a francouzští občané opakovaně pokoušeli změnit právní rámec asistované smrti a současný prezident Emmanuel Macron během své volební kampaně slíbil, že tento zákon zreformuje. Jeho prohlášení z 8. září 2022 lze považovat za první krok tímto směrem.

Nejednalo se o první občanské shromáždění ve Francii. Již dříve bylo svoláno shromáždění za klima (Convention Citoyenne pour le Climat) v reakci na protesty tzv. žlutých vest proti vysokým cenám pohonných hmot. Na setkání v letech 2019-2020 předložilo 150 náhodně vybraných francouzských občanů doporučení, jak v duchu sociální spravedlnosti snížit emise uhlíku v zemi o 40 % oproti úrovni z roku 1990.

Jak to šlo?

Občanské shromáždění k eutanazii uspořádala a financovala Hospodářská, sociální a environmentální rada (Le Conseil Économique, Social et Environmental / CESE). CESE je vládní orgán, který je poradcem francouzské vlády a parlamentu a podílí se na vypracovávání a hodnocení otázek veřejné politiky. Francouzská společnost je mezi 185 náhodně vybranými členy shromáždění zastoupena podle pohlaví, věkové skupiny, místa bydliště, vzdělání a povolání.

Občanské shromáždění se skládalo ze 3 fází, 9 zasedání a trvalo celkem 27 hodin. Pacienti, rodinní příslušníci a zdravotníci se podělili o své zkušenosti, aby účastníkům přiblížili dané téma. S cílem přiblížit téma účastníkům se o své zkušenosti podělili pacienti, příbuzní a zdravotníci. Během čtvrtého a pátého sezení byli členové rozděleni do skupin. Každá skupina měla na základě předem stanovených kritérií podat zprávu o tom, jak vidí problém a jak by se podle nich dal řešit. Zprávy byly odsouhlaseny a během dalších tří sezení byla přijata konečná doporučení.

Jaká doporučení byla vydána?

Celkem bylo podáno 81 návrhů. Největší ohlas vzbudila skutečnost, že většina (75,6 %) členů občanského shromáždění hlasovala pro legalizaci asistované smrti. Mezi přítomnými však nepanovala shoda ohledně podmínek, za kterých by měla být eutanazie podmíněna. Zpráva občanského shromáždění dochází k závěru, že francouzská legislativa není v současné době přizpůsobena těmto situacím, a proto je třeba ji zlepšit.

Je důležité poznamenat, že účastníci občanského shromáždění neobviňovali ze současné situace pouze stávající právní rámec. Tvrdili, že v mnoha případech nejsou služby paliativní péče ani schopny poskytnout pacientům služby, na které by jinak měli nárok. Důvodem je znepokojivý stav francouzského zdravotnického systému.

Co se stalo s doporučeními?

Francouzský prezident obdržel zprávu 3. dubna a oznámil, že do konce roku 2023 bude vypracován zákon, který zlepší kvalitu paliativní péče ve Francii. Čas ukáže, zda a jak se legislativa změní, ale již nyní je jasné, že občanské shromáždění vzbudilo značnou pozornost a poskytlo příležitost k zahájení širokého společenského dialogu o tom, jakou péči mají Francouzi k dispozici a jak lze současný nedostatečný systém zlepšit.

Více informací:

<https://conventioncitoyennesurlafindevie.lecese.fr/>

https://www.lemonde.fr/en/france/article/2023/04/02/french-citizens-convention-supports-active-assistance-in-dying-using-different-models_6021469_7.html

Zdroj fotografií ze shromáždění:

<https://conventioncitoyennesurlafindevie.lecese.fr>

Zdroj fotografií: Pexels, Pixabay

Dublin:

občanské shromáždění k reformě správy města

Místo: Dublin, Irsko

Počet osob: 80 (67 obyvatel okresu Dublin, 12 místních zástupců a 1 předseda)

Datum: duben 2022 – říjen 2022

Délka: 6 měsíců (5 zasedání)

Téma: Přezkoumání, zda by měl být starosta v budoucnu volen přímo a jak optimalizovat strukturu správy města.

Ačkoli Irsko v uplynulých desetiletích uspořádalo řadu shromáždění na celostátní úrovni, první shromáždění na úrovni města se v Dublinu konalo až v roce 2022. Akce (Dublin Citizens' Assembly) se zúčastnilo 80 osob, z nichž 67 bylo náhodně vybráno přímo z Dublinu a okresu Dublin. K nim se připojilo 12 městských radních ze čtyř různých místních úřadů a nezávislý předseda shromáždění (Jim Gavin). Členové měli za úkol předložit doporučení, jak reformovat a optimalizovat správu města ve struktuře, kde je starosta volen přímo.

Současný starosta Dublinu je podle stávajícího systému, který funguje již po staletí, předsedou městské rady, a každoročně ho volí členové rady. Nemá žádnou skutečnou moc a jeho role je především symbolická. K jeho hlavním povinnostem patří předsedat schůzím městské rady a reprezentovat město na oficiálních akcích. Výkonná moc je ve většině případů svěřena člověku funkci „Dublin City Chief Executive“, který je vybírán ve výběrovém řízení z řad členů městské rady a jeho funkční období trvá sedm let. Otázkou, kterou již delší dobu vznáší stále více lidí, je, zda tento systém řízení není již zastaralý.

Jak to šlo?

O svolání občanského shromáždění rozhodly společně Dolní sněmovna a irský Dáil v únoru 2022. O dva měsíce později, v dubnu 2022, shromáždění zahájilo svou činnost. Jeho členové měli za úkol diskutovat o výhodách a nevýhodách současného systému, o tom, co by přímo volený starosta v budoucnu získal a ztratil a jaké by měly být pravomoci přímo voleného starosty, a od té doby do října se sešli celkem pětkrát.

Jaká doporučení byla vydána?

Členové předložili doporučení k celkem 10 tématům. Mezi ně patřila:

- O tom, kdo bude v budoucnu řídit město, by se mělo rozhodnout v přímých volbách a co nejdříve by se mělo konat referendum.
- Starosta volený na pět let (podle současného systému je funkční období starosty jednoleté) by měl sloužit zájmům Dublinu a být nadstranický. Musí mít k dispozici finanční prostředky, personál a odborné znalosti, aby mohl vykonávat svou práci.
- 15 oblastí by mělo být pod přímou kontrolou starosty. Měly by zahrnovat bydlení, bezdomovectví, ekonomický rozvoj, infrastrukturu/ silnice/chodníky, změnu klimatu, životní prostředí/biodiverzitu, územní plánování/strategický rozvoj, umění/kulturu/sport, noční ekonomiku, cestovní ruch/marketing, odpadové hospodářství, zdraví a komunity, pohotovostní služby, péči o děti, podporu romských a kočovných komunit, dopravu, vodní hospodářství, policii, vzdělávání, irský jazyk.
- Přímě volený starosta by měl mít možnost:
 - měnit stávající nebo zavádět nové místní daně.
 - udržet část daní v Dublinu. získat finanční prostředky prostřednictvím
 - trhů, investičních dluhopisů nebo úvěrů.
- Přímě volený starosta může být odvolán dvěma způsoby: s podporou nadpoloviční většiny městské rady nebo na základě petice dublinských voličů.

Účastníci shromáždění také navrhli, aby starosta v budoucnu svolal stálé občanské shromáždění místních komunit, jehož členové by se každoročně obměňovali.

Co se stalo s doporučeními?

Oficiální zprávu občanského shromáždění včetně návrhů předložil předseda Jim Gavin premiérce Lee Varadkar a poslancům parlamentu 27. ledna 2023. Irská vláda plánuje uspořádat referendum o tom, zda má mít Dublin v budoucnu přímo voleného starostu, a to současně s celostátními a evropskými volbami v příštím roce. Podle listu Irish Examiner by v případě vítězství "ano" mohli obyvatelé Dublinu volit svého starostu přímo již v červnu 2024.

Více informací: <https://citizensassembly.ie/dublin-citizens-assembly/>

<https://www.irishexaminer.com/news/politics/arid-41158243.html>

Zdroj fotografií ze shromáždění: <https://citizensassembly.ie>

Zdroj fotografií: Pexels

Mostar

komunitní setkání jako nový začátek

Místo: Mostar, Bosna a Hercegovina

Počet osob: 40 + 8 náhradníků

Datum: 10. července 2021 - 31. července 2021

Délka: 4 víkendy

Téma: Čistota města

Shromáždění města Mostar v roce 2021 mělo pro Bosnu a Hercegovinu velký význam. Kvůli různým právním mezerám se v zemi již dvanáct let nekonaly žádné komunální volby, demokratické instituce se rozpadly a zdánlivě nekončící politická patová situace způsobila vážné problémy a narušení správy města. Na tuto situaci reagovala iniciativa *Inovace demokratické participace na místní úrovni v Bosně a Hercegovině*, jejíž organizátoři chtěli oživit důvěru lidí v místní rozhodování. Setkání uspořádal Kongres místních a regionálních samospráv Rady Evropy ve spolupráci s městem Mostar.

Tento seznam byl poté skupinou zúčastněných stran a městským úřadem zúžen na tři body, z nichž následně členové občanského shromáždění vybrali jako témata úklid a údržbu města a rozšíření parků a zelených ploch.

Členové shromáždění byli rovněž vybráni ve dvou fázích. V prvním kole rozeslali organizátoři náhodné pozvánky do 5 000 domácností a poté losem vybrali 40 účastníků občanského shromáždění podle pohlaví, věkové skupiny, vzdělání, okresu, finanční situace a etnického původu.

Jak to šlo?

Projekt se skládal z několika fází. První fází byla veřejná konzultace. Městské úřady a společnost provádějící průzkum veřejného mínění, která se na projektu podílela, společně provedly online průzkum, jehož cílem bylo zjistit, co obyvatelé považují za nejdůležitější otázky a problémy města. Odpovědi byly seskupeny podle následujících témat: ekologie, infrastruktura, zdravý životní styl, sport a kultura, ekonomika a cestovní ruch, mládež, sociální politika, image, veřejná bezpečnost, policie, právo a politika a veřejná správa.

Mostarské občanské shromáždění bylo oficiálně zahájeno 10. července 2021 a ukončeno 31. července. Během čtyř po sobě jdoucích víkendů členové analyzovali situaci a diskutovali o problémech, které se objevily v souvislosti s čistotou a údržbou veřejných prostranství ve městě. Prostřednictvím prezentací národních a mezinárodních odborníků se členové seznámili s konflikty a poté začali vypracovávat doporučení. Na závěrečném zasedání účastníci vypracovali závěrečná doporučení.

Jaká doporučení byla vydána?

Mezi 32 doporučení patří:

- ▶ Na všech veřejných prostranstvích a v zeleni umístit varovné cedule o tom, kam lze a kam nelze odhazovat odpad.
- ▶ Na místech vhodných ke koupání a rekreaci vybudovat parky.
- ▶ Měly by být provedeny terénní úpravy veřejných prostranství, která nejsou jednoznačně vedená jako zelená.
- ▶ Vytvořit novou pracovní strukturu, která by snížila počet zaměstnanců potřebných k provádění administrativních úkolů, ale zvýšila počet zaměstnanců pracujících v terénu.

- ▶ Na zasedání zastupitelstva města Mostar by měl být vždy přítomen jeden z členů shromáždění.
- ▶ Zohlednit doporučení občanského shromáždění při přípravě rozpočtového plánu na rok 2022.

Co se stalo s doporučeními?

Organizátoři zaslali doporučení mostarské městské radě, primátorovi a městským institucím k posouzení. Některá doporučení byla sledována na oficiálních webových stránkách shromáždění.

Příklad mostarského občanského shromáždění nás povzbuzuje k dalšímu zkoumání a využívání nástrojů a institucí deliberativní demokracie a k úsilí, které povede k větší účasti, dialogu a spolupráci v politickém procesu.

Zdroj: <https://mostargradimo.ba/en/home/>

https://www.academia.edu/82740230/Mostar_Citizens_Assembly_The_First_Deliberative_Process_in_Southeast_Europe_Case_Study

<https://www.rferl.org/a/bosnia-mostar-beslic-eternal-mayor-ailing-city-services-vacuum-of-democracy-/30316500.html>

Zdroj fotografií ze shromáždění: <https://mostargradimo.ba>

Zdroj fotografií: Pexels, The Touristin, Denis Leko/FENA via AP

EU:

evropští občané diskutují o tom, jak omezit plýtvání potravinami

Místo: Evropská unie

Počet osob: 150 osob

Datum: 16. prosince 2022 - 12. února 2023

Délka: 3 víkendy

Téma: plýtvání potravinami

Plýtváme neuvěřitelným množstvím potravin. Podle oficiálních údajů se v EU do roku 2020 vyhodí více než 59 milionů tun potravin, což představuje průměrně 131 kilogramů na osobu. To je samo o sobě důvodem ke znepokojení - nemluvě o tom, že plýtvání má značný dopad na životní prostředí a že odhadovaná tržní hodnota potravinového odpadu v tomto roce výrazně přesahuje 130 miliard eur.

Pro snížení plýtvání potravinami je důležité, aby EU stanovila ambiciózní a právně závazné cíle, ale záleží na tom, jaké právní předpisy budou nakonec přijaty. Proto byla počátkem roku 2023 zřízena Evropská občanská diskusní skupina zastupující obyvatele EU.

Občanské shromáždění Evropské komise zve náhodně vybrané občany ze všech 27 zemí EU, aby diskutovali o klíčových návrzích pro budoucnost EU. Na této nadnárodní "konferenci" občané předložili doporučení Evropské komisi, která se zavázala zohlednit návrhy občanů v legislativním procesu.

Jak to šlo?

150 členů Evropské občanské diskusní skupiny bylo náhodně vybráno nezávislou společností pro průzkum veřejného mínění. Aby odráželi rozmanitost obyvatelstva EU, byli účastníci diskuse "namícháni" z hlediska zeměpisného původu (národnost a městský/venkovský původ), pohlaví, věku, socioekonomického zázemí a úrovně vzdělání. Dbalo se také na to, aby občané, kteří jsou k EU kritičtí, byli v občanském shromáždění zastoupeni úměrně svému podílu na populaci. Nadměrně zastoupeni však byli mladí lidé ve věku 16-25 let. Ti tvořili třetinu účastníků.

Diskusní skupina se sešla třikrát, a to 16. až 18. prosince 2022 v Bruselu, 20. až 22. ledna 2023 online a 10. až 12. února 2023 opět v Bruselu. Při první příležitosti se členové vzájemně seznámili a stanovili pravidla úspěšné spolupráce, poté následovaly podrobnější prezentace různých nezávislých odborníků na téma plýtvání potravinami. Druhý víkend byl zaměřen na samotnou problematiku (např. proč je důležité neplýtvat potravinami, jaké jsou dlouhodobé problémy, pokud nebudeme jednat hned, atd.) Na závěrečném zasedání bylo shrnuto, co bylo dosud řečeno, a navržena doporučení, o nichž se následně hlasovalo.

Za svou práci dostávali členové odměnu (z oficiálních informačních materiálů vyplývá, že odměna činila 90 EUR za setkání).

Diskusní skupina svolaná Evropskou komisí nakonec předložila 23 doporučení, která zdůrazňují potřebu širokého přístupu k účinnému řešení tohoto problému. Takový, který by zahrnoval a posiloval spolupráci mezi všemi účastníky potravinového řetězce.

Jaká doporučení byla vydána?

Bylo vypracováno 23 doporučení ve třech hlavních směrech:

- Kroky ke snížení plýtvání potravinami by měly rovněž přispět k vytvoření spravedlivého potravinového řetězce. Takový, který zajistí spolupráci mezi jednotlivými subjekty a usnadní přerozdělování přebytečných potravin těm, kteří je potřebují.
- EU by měla stanovit celkový cíl pro snížení plýtvání potravinami a členské státy by měly přijmout opatření k jeho dosažení. Je také důležité, aby byl pokrok řádně monitorován.
- Ve výchově by se měl klást velký důraz na hodnotu potravin již od útlého věku.

Na otázku, proč je poslední bod velmi důležitý, odpověděl stručně a přesně jeden z členů Rady: *"O odpadech toho lidé moc nevědí. Není to však jen vina spotřebitelů. Musíme najít řešení. Koneckonců my všichni jsme spotřebitelé."*

Co se stalo s doporučeními?

Je důležité připomenout, že tato diskusní skupina je předchůdcem Konference o budoucnosti Evropy (COFE), která skončila v roce 2022. Tato rozsáhlá série debat a diskusí vedených občany, která trvala přibližně rok, umožnila lidem v celé EU sdílet nápady a pomáhat utvářet společnou budoucnost prostřednictvím vícejazyčné digitální platformy. COFE postavila občany do centra rozhodovacího procesu EU a položila základy občanských diskusních skupin, které podle slov místopředsedkyně Evropské komise Dubravky Šuicy "znamenají začátek nového druhu deliberativní demokracie v Evropě".

Diskusní skupina o plýtvání potravinami byla první, nikoli však jedinou diskusní skupinou, která byla po vzniku COFE zřízena. Do léta 2023

byly zřízeny další dvě skupiny, které vydaly svá doporučení. Jedna z nich se zabývala tím, jak by měl vypadat spravedlivý a na lidi zaměřený virtuální svět, zatímco druhá se zabývala možnými odpověďmi na zpřístupnění vzdělávacích příležitostí v zahraničí všem.

Zdroj:

https://citizens.ec.europa.eu/food-waste-panel_en

https://citizens.ec.europa.eu/virtual-worlds-panel_hu

https://citizens.ec.europa.eu/learning-mobility-panel_hu

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_en

Zdroj fotografií z akce: <https://citizens.ec.europa.eu/food-waste-panel>

Zdroj fotografií: Pexels, Pixabay

Kodaň:

Občanské shromáždění k jedné z nejkontroverznějších dánských megainvestic

Místo: Kodaň, Dánsko

Počet osob: 65 občanů Kodaně

Datum: 2022 listopad - 2023 červen

Délka: 2500 hodin ve 2 fázích

Téma: 1. fáze: *"Jaké by byly výhody a nevýhody stavby Lynetteholmu?"* 2. fáze: *"Jak by bylo možné přeměnit Lynetteholm na čtvrt' vhodnou k životu?", "Co by podpořilo místní obyvatele, přírodu a životní prostředí v udržitelném rozvoji?"*

Kolem jednoho z největších stavebních projektů v historii Dánska se rozhořel obrovský spor, v němž všechny strany tvrdí, že hájí zájmy ochrany životního prostředí a klimatu.

Jádrem sporu je umělý poloostrov Lynetteholm, o jehož výstavbě bylo rozhodnuto v roce 2018, ale stavba byla zahájena až v roce 2022 v Oresundské úžině v kodaňském přístavu. Investice ve výši 2,7 miliardy eur je podle místní vlády a dánského státu velmi potřebná hned z několika důvodů. Věří, že umělý poloostrov bude schopen ochránit Kodaň před stoupající hladinou moře a bouřkovými přívaly způsobenými změnou klimatu, poskytne udržitelné řešení nedostatku bytů v oblasti a odlehčí přetíženým místním dopravním sítím. Většina stavby má být dokončena do roku 2035, ale různé práce potrvají až do roku 2070. Po dokončení poskytne Lynetteholm domov a živobytí přibližně 35 000 lidí. Projekt realizuje společnost By & Havn, kterou z 95 % vlastní město Kodaň a z 5 % dánský stát.

Umělý ostrov však vyvolal značný odpor občanů a ochránců životního prostředí v Kodani a okolí, a dokonce i Švédsko vyjádřilo obavy z jeho možných negativních dopadů na mořský život. Lidé žijící v oblasti si mimo jiné stěžovali, že výstavba umělé struktury bude mít značně negativní dopad na kvalitu jejich života. Jak to šlo?

Jak to šlo?

Protože tradiční prostředky nedokázaly potlačit hněv kvůli projektu a stále více lidí zpochybňovalo legitimitu megaprojektu, byla společnost By&Havn nucena přijmout nový přístup. V roce 2021 se společnost zavázala přejít od kultury vyhrocených debat ke konstruktivnímu dialogu a více zapojit občany do vývoje projektu. Společnost iniciovala svolání setkání 65členné komunity, která měla diskutovat o plánech pro Lynetteholm a předložit doporučení pro rozvoj umělého poloostrova. Tak se zrodil Borgersamling om Lynetteholm neboli lynettenholmské občanské shromáždění.

Pozvánky byly nejprve rozeslány na 10 000 náhodně vybraných adres v Kodani a okolí a poté bylo z těch, kteří uvedli, že se chtějí setkat, zúčastnit, vylosováno 65 občanů z různých okresů. Od listopadu 2022 do června 2023 členové shromáždění společně studovali a brainstormovali ve dvou fázích celkem 2 500 hodin po dobu přibližně jednoho roku. Na zpracování otázek se podílelo více než 30 odborníků. V první fázi účastníci společně hledali odpovědi na otázku *"Jaké by byly výhody a nevýhody výstavby Lynetteholmu?"*, zatímco ve druhé fázi si kladli otázky *"Jak by se dal Lynetteholm přeměnit v obytnou čtvrť?"* nebo *"Co by podpořilo místní obyvatele, přírodu a životní prostředí v udržitelném rozvoji?"*.

Proces navrhla a řídila nezávislá dánská nevládní organizace We Do Democracy.

Jaká doporučení byla vydána?

V první fázi předložili členové shromáždění 11 návrhů, ve druhé fázi celkem 8 návrhů.

Doporučení pro 1. fázi:

- ◀ Vždy si od začátku stanovit závazné klimatické cíle.
- ◀ Stavební zákon by se měl postupem času měnit a doplňovat s ohledem na nové poznatky.
- ◀ Posílit demokratickou odpovědnost a zajistit transparentnost procesů.
- ◀ Všechna vyšetřování by měla být nestranná a transparentní.

- ◀ K Lynetteholmu je třeba přistupovat z hlediska ochrany širokého pobřežního biotopu.
- ◀ Pokud jde o přírodu a životní prostředí, vždy uplatňovat zásadu předběžné opatrnosti.
- ◀ Zajistit ochranu biologické rozmanitosti.
- ◀ Zajistit maximální ochranu mořského prostředí.
- ◀ Zajistit co nejudržitelnější likvidaci odpadu.
- ◀ Ve fázi výstavby usilovat o minimalizaci nárůstu nákladní dopravy v oblasti.
- ◀ Zaručit plnou transparentnost financí a vícerozměrné porozumění rozpočtu.

Doporučení pro 2. fázi:

- ◀ Závazek k zapojení občanů a demokratické správě věcí veřejných.
- ◀ Snížit negativní dopad projektu na životní prostředí a udělat z poloostrova přínos pro budoucnost.
- ◀ Ochrana životního prostředí by měla být nejvyšší prioritou.
- ◀ Úřady by měly být průkopníky nových modelů financování.
- ◀ Vytvořit správný rámec pro flexibilní, pomalý a na uživatele zaměřený vývoj.

- ◀ Spojit síly pro rozmanitou, smíšenou a cenově dostupnou čtvrť.
- ◀ Vytvořit příležitost pro nové formy bydlení, jejichž jádrem je budování komunity.
- ◀ Klást důraz na udržitelnou a veřejnou dopravu.

Co se stalo s doporučeními?

Společnost By & Havn se k návrhům shromáždění oficiálně vyjádřila tři měsíce po skončení shromáždění. Kromě toho je společnost povinná poskytnout členům shromáždění a široké veřejnosti zpětnou vazbu o osudu návrhů jeden rok po skončení shromáždění (tj. v září 2024). Kodaňská městská rada k tomu sice není ze zákona povinná, ale dobrovolně se zavázala, že se k balíčku návrhů rovněž formálně vyjádří a zohlední jeho prvky při podrobném plánování budoucnosti Lynetteholmu.

Zdroj:

<https://lynetteholm.borgersamling.dk>

<https://www.wedodemocracy.dk/en/case/citizens-assembly-on-lynetteholm/>

O DemNetu

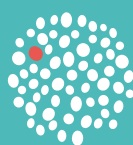
DemNet je nezávislá maďarská organizace občanské společnosti, která byla založena v roce 1996. Jejím cílem je spravedlivější, rovnější a udržitelnější svět založený na všeobecném respektu k lidským právům.

V DemNetu se zavazujeme k snižování nerovností, podpoře aktivního a informovaného občanství, silné občanské společnosti a transparentnosti. Věříme v odpovědnost jednotlivců, zároveň však víme, že k dosažení spravedlivějšího a rovnějšího světa a k dosažení skutečné sociální, ekonomické a environmentální udržitelnosti je potřeba systémová změna. Věříme v konstruktivní dialog mezi sektory a v lokální přístup.

DemNet spolupracuje s různými aktéry veřejné správy a pomáhá jim navrhovat a realizovat efektivní participativní procesy nejen v Maďarsku, ale i ve východní Evropě. Naším hlavním zaměřením jsou nové typy deliberativních nástrojů, jako jsou občanské shromáždění a občanské poroty.

Tato případová studie byla sestavena Ágnes Győr, přičemž na ní spolupracovala Éva Bördös. Česká verze případové studie byla publikována ve spolupráci s Platformou pro občanská shromáždění Česko. Rádi bychom poděkovali Žofii Hobzíkove za korekturu zprávy.

Design: Zsófia Máhr

DemNet

**PLATFORMA
OBČANSKÉ
SHROMÁŽDĚNÍ**